

Mezinárodní spolupráce

V rámci Národního programu je rovněž zabezpečováno plnění mezinárodních závazků, které pro resort zemědělství vyplývají z podpisu mezinárodních dohod, jako jsou Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD), Mezinárodní smlouva o rostlinných genetických zdrojích (ITPGRFA), Standardní dohoda o poskytování genetických zdrojů (SMTA) a Globální akční plán FAO. Tyto dokumenty vytvářejí právní rámec pro účast České republiky na uchování a využívání genetických zdrojů zemědělských plodin v globálním měřítku a určují mezinárodní právní statut genetických zdrojů rostlin a strategii monitorování, studia, konzervace a využívání genetických zdrojů ve světě. V Evropě je klíčovým projektem Evropský program spolupráce pro genetické zdroje rostlin (ECPGR), který úspěšně probíhá již od roku 1980, s českou účastí od roku 1983. Projekt Evropské integrace genových bank (AEGIS), jehož základním cílem je přejít od spolupráce k efektivní dělbě práce a integraci aktivit, by měl zajišťovat dohodnuté standardy kvality a objektivně posuzovat možnosti evropských genových bank tyto standardy naplňovat.

Opylovací servis pro regenerace zelenin

Pro práci s genetickými zdroji rostlin byl v roce 2015 uveden na serveru Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i. Praha do provozu nový databázový systém GRIN Czech. Tento mezinárodně kompatibilní systém splňuje všechny požadavky na moderní systém, kdy využívá nejen on-line přístup pro kurátory kolekcí přímo z jednotlivých účastnických pracovišť, ale i on-line objednávky pro uživatele genetických zdrojů a poskytuje i možnosti dalšího rozvoje.

Ministerstvo zemědělství

Odbor environmentální a ekologického zemědělství
Těšnov 17, 110 00 Praha 1
+420 221 811 111
www.eagri.cz, info@mze.cz
Praha 2015

ve spolupráci s
Výzkumným ústavem rostlinné výroby, v.v.i.
Drnovská 507, 161 06 Praha 6
www.vurv.cz

Fotografie poskytli V. Holubec, K. Dušek (VURV)
a I. Huňady a P. Vinkarková (Agritec).
Fotografie na obálce: peluška – krmný hrách

Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Národní program konzervace a využívání genetických zdrojů rostlin a agrobiodiverzity

Národní program pro genetické zdroje rostlin byl zahájen po rozdělení Československa v roce 1993 jako standardní řešení pro zabezpečení práce s genetickými zdroji rostlin na území České republiky. Tento program od počátku zajišťoval koordinaci, financování a metodické vedení základních pracovních činností pro všechna pracoviště v České republice. V rámci Národního programu aktuálně spolupracuje šestnáct pracovišť patřících dvanácti právním subjektům ze sféry veřejných výzkumných institucí, soukromých společností a univerzit. Koordinaci programu zajišťuje Genová banka Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i. Praha.

Co jsou to genetické zdroje rostlin?

Genetickými zdroji máme na mysli biologickou a genetickou rozmanitost zemědělských plodin, která je reprezentována současnými i historickými odrůdami rostlin, krajovými odrůdami, šlechtitelskými a genetickými liniemi a rovněž příbuznými planými druhy rostlin, které jsou využitelné pro šlechtění, výživu a zemědělství. Genetické zdroje rostlin jsou podle skupin sdruženy do kolekcí, o které se stará Genová banka Praha a spolupracující pracoviště Národního programu. Smyslem kolekcí genetických zdrojů rostlin je nejen záchrana historických odrůd a trvalé uchování genetické rozmanitosti zemědělských plodin, ale také rozšíření této diverzity o nové genetické zdroje podle aktuálních

Detaily květu olejného lnu

Hrušeň „Krvavka moravská“, krajová odrůda

Osivo krajových odrůd obilnin

potřeb zemědělského výzkumu a šlechtění mj. i v návaznosti na změny klimatu. Široký sortiment genetických zdrojů rostlin dnes v rámci České republiky obsahuje již více než 52 tisíc položek a je neustále doplňován. Je zde zahrnuto 1 173 druhů (kulturní druhy rostlin a jejich plané příbuzné druhy), z nich většina je ve standardním režimu konzervována a poskytována dalším uživatelům.

Proč jsou genetické zdroje rostlin důležité pro zemědělství?

Růst světové populace a jejich nároků na potraviny a suroviny vytváří nové požadavky na zvyšování zemědělské produkce a její kvalitu. O stále rostoucím významu genetických zdrojů rostlin pro zajištění potravinové bezpečnosti a ekonomického rozvoje svědčí zájem mezinárodního společenství a většiny zemí o jejich zachování a efektivní využívání. Probíhající klimatické změny, ztráta či zánik rostlinných druhů a genetická eroze probíhající v přírodě i v současných intenzivních agroekosystémech – to jsou všechno faktory, které význam genetických zdrojů rostlin dále zdůrazňují a ukazují na nezbytnost věnovat jim prioritní pozornost, jako významné součásti světové biodiverzity. Zachování široké genetické diverzity zemědělských plodin je klíčové pro hledání nových vlastností těchto rostlin, jako jsou např. odolnost k suchu či zamokření, tolerance k méně příznivým půdním charakteristikám, odolnost proti chorobám a škůdcům, šlechtění raných či naopak pozdních odrůd, atd.

Genofondy chmele

Isolatory proti nežádoucímu cizímu opylení